

Juleaften d. 24. dec. 2018 i Silkeborg Baptistkirke

Prædiken af Søren P. Grarup

Indgangslæsning: Johannes' første brev kap. 4 v. 8b-9

Gammeltestamentlig læsning: Esajas Bog kap. 9 v. 1-5

Prædikentekst: Lukasevangeliet kap. 2 v. 1-20.

Juleevangeliet hos Lukas, som vi lige hørte, er nok den bedst kendte tekst i hele Bibelen. Jeg gætter på, at de fleste af os kan den næsten udenad. Det er også en smuk historie. Næsten romantisk. Den er som skabt til at være drejebog for optrin med børn i rollerne, eller til at blive klippet ud i kulørt pap eller støbt i gips og stillet op til pynt.

Den er blevet en del af julehyggen og den rette julestemning. Og derfor kan det være svært rigtigt at høre, hvad historien egentlig fortæller, når den sådan blandes op med gran og klejner og andesteg og fletthjerter. Og mange når nok aldrig rigtig i dybden med den, med sidder ligesom fast i den smukke overflade, så julens evangelium blot bliver et eventyr, en midlertidig distance til livets realiteter. Men her er meget mere at hente end blot smukke scenerier til et krybbespil.

Ligesom mange andre tekster i Bibelen er juleevangeliet ligesom et løg. Yderst er der en tynd skal, inde under den er der lag på lag på lag, som kan hentes frem.

Men der er den forskel, at jo flere lag man piller af et løg, des mindre bliver løget. Jo flere lag vi piller af juleevangeliet, des større bliver historien. Og til sidst bliver den så stor, at det ikke er til at forstå.

Når vi har piller det yderste lag af - det farverige, smukke, romantiske - så ser vi, at det var nok ikke så farverigt og smukt og romantisk endda: En fjern kejser, der kan hundse med småfolk i de yderste kroge af sit rige for at få bekræftet sin magt - en ganske ung fødende kvinde, der ikke kan finde husly - et nyfødt barn i uhumske omgivelser uden et trygt hjem.

Det var ikke særligt romantisk, men ikke svært at se for sig. For det er vilkårene for masser af mennesker også i dag.

Det kalder stærke følelser frem: harme mod overmagten, medlidenhed med de undertrykte og udskudte. Måske en trang til at hjælpe. Og det er hjerteskerende at se et barn komme til verden under sådanne omstændigheder, uanset hvor eller hvornår.

Men piller vi også det lag af og måske et par lag mere, så kommer vi ind til noget, hvor vore følelser ikke slår til, og hvor vi får svært ved med vor tanke at forstå, hvad der på færde.

Men vi begynder at ane, at historien er langt større end det, vi umiddelbart så i de yderste lag.

Og så må jeg indrømme, at jeg taber pusten. For det er faktisk ikke let at holde en prædiken om noget, man ikke selv forstår. Det er simpelthen for stort. Og jeg ville ikke kunne finde ord for det, hvis ikke jeg fik hjælp til det. Men det får vi - af englen, der mødte hyrderne på marken. Det er englen, der sætter ord på, hvad begivenheden egentlig rummer.

Englen sagde: »Frygt ikke! Se, jeg forkynder jer en stor glæde, som skal være for hele folket: I dag er der født jer en frelser i Davids by; han er Kristus, Herren.

Og dette er tegnet, I får: I skal finde et barn, som er svøbt og ligger i en krybbe.«

”Jeg forkynder jer en stor glæde.” Hold fast i det - glæden! Uanset, hvor vore tanker hvirvler os hen nu, fordi det her er for stort, så handler det først og sidst om glæde.

Glæden er vort pejlemærke.

”I dag er der født jer en frelser.”

Ordet 'frelser' kan der jo betyde mange ting. Hyrderne har nok ikke hørt det samme i det ord, som vi kristne hører i dag. De har ikke hørt noget om evigt liv hos Gud eller om Himlen engang. Hvis de har nået at tænke, har de måske tænkt på en frelser som en, der kunne forbedre situation for fattige hyrder, der på trods af folkets historie som hyrdefolk nu befandt sig på bunden af samfundets sociale

rangstige. Eller de har tænkt et skridt videre til en, der med tiden skulle blive oprørsleder, når den romerske besættelsesmagt skulle kastes i Middelhavet. Sådan kan ordet 'frelser' høres på mange måder.

"Han er Kristus." Det er det græske ord for er Messias. Det betyder Guds Salvede. Den, som Gud på særlig vis har udvalgt og udrustet. Den Messias, man ventede og håbede på, skulle være en ny kong David, som ikke blot skulle befri Israel fra romernes overherredømme, men genrejse Israel til storhed og ære og magt som i kong Davids og Salomons dage. At der dog var tale om et langt større og ganske anderledes rige - Guds rige - kunne hyrderne næppe vide. Men selv med den snævre jødiske forståelse af ordet var det klart, at den nyfødte måtte være en virkelig stor og vigtig person. Men dog var det til at tage ind i tanken, for selv den største konge eller kejser er jo begyndt som et nyfødt barn.

"Han er Kristus, Herren." Her knækker filmen!

Vi ved, at de første kristne en 40-50-100 år senere risikerede livet ved at bekende "Jesus er Herre." for "Herre" - "Kyrios" - var en titel, som kejseren tog patent på. Så at bekende Jesus som Herre, var oprør mod kejseren. Men det er ikke det, der her får filmen til at knække her. Det er ikke det, der er i spil.

'Herren' står for Guds navn. Det navn, som Gud gav sig selv over for Moses ved den brændende tornebusk: Moses sagde til Gud: »Når jeg kommer til israelitterne og siger til dem, at deres fædres Gud har sendt mig til dem, og de spørger mig, hvad hans navn er, hvad skal jeg så sige til dem?« Gud svarede Moses: »Jeg er den, jeg er!« Og han sagde: »Sådan skal du sige til israelitterne: Jeg Er har sendt mig til jer.« (2. Mos. 3,13-14)

Jeg Er - det er hvad Guds navn Jahwe betyder.

"Hellig, hellig, hellig er Hærskarers Jahwe, hele jorden er fuld af hans herlighed!" (Es. 6,3.) Fordi Gud er ikke blot hellig, men 'hellig, hellig, hellig', blev hans navn, Jahwe, anset for at være så helligt, at mennesker ikke måtte tage det i munden for ikke at vanhellige det. Derfor, når man læste op af de hellige skrifter og kom til navnet 'Jahwe', så sagde man i stedet 'Herren'. Og de fleste steder i vor oversættelse af Det gamle Testamente, hvor der står 'Herren', skulle der egentlig stå 'Jahwe'.

Barnet, der er født, er Jahwe. "Han er Kristus, Jahwe" - Den trefold Hellige, himlens og jordens Skaber, Abrahams, Isaks og Jakobs Gud.

Hvad det betyder, at Gud Herren, Jahwe, er hellig, ligger lysår fra moderne menneskers forståelse af livets sammenhænge. Vi aner ikke i dag, hvad ordet 'hellig' egentlig betyder - i en tid, hvor snart sagt intet er helligt.

"... intet menneske kan se Guds ansigt og beholde livet." (2. Mos. 33,20) Det var konsekvensen af Guds hellighed i Det gamle Testamente. Derfor var der virkelig grund til at sige: "Frygt ikke."

"Gud er lys, og der er intet mørke i ham." (1. Joh. 1,5) Det er forståelsen af Guds hellighed i Det nye Testamente.

"Hellig, hellig, hellig er Hærskarers Jahwe, hele jorden er fuld af hans herlighed!"

Og lige nu ligger Den Hellige i dyrenes ædetrug.

Det er en spændvidde så stor - et spring så dybt, at intet menneske forstår det. Ethvert kvantespring ligner til sammenligning et fjollet rejehop.

Universets hellige skaber er født som menneskebarn og ligger i et fodertrug.

Evangelisten Johannes formulerer sit juleevangelium sådan med klare referencer til Bibelens skabelsesberetning: "I begyndelsen var Ordet, og Ordet var hos Gud, og Ordet var Gud. Han var i begyndelsen hos Gud. Alt blev til ved ham, og uden ham blev intet til af det, som er. ... Og Ordet blev kød og tog bolig iblandt os ..."

Her ligger Ordet, der skabte himmel og jord - hele universet, som et nyfødt barn uden sprog og ord, kun med barnegråd.

Den Almægtige er født som et fuldstændigt magtesløst og magtløst barn - helt afhængig af menneskers omsorg og pleje, uden andet forsvar mod verdens ondskab end sine forældres beskyttelse.

Her skaber den Almægtige faktisk den sten, der er så tung, at han ikke selv kan løfte den.

Gud, som er fra evighed til evighed lader sig her binde af tid og sted.

Den største bliver den mindste.

Den Hellige hedder nu Den Ydmyge.

Her er hele den vej, Jesus måtte gå gennem livet, ridset op.

Paulus sammenfatter det sådan i Kristushymnen i Filipperbrevet:

”Han, som havde Guds skikkelse, regnede det ikke for et rov at være lige med Gud, men gav afkald på det, tog en tjeners skikkelse på og blev mennesker lig; og da han var trådt frem som et menneske, ydmygede han sig og blev lydlig indtil døden, ja, døden på et kors.” (Fil. 2,2-8)

Han gav afkald på alt det, der kendetegner Gud, og som vi brudstykkevis kan beskrive ham med, hvad enten vi forstår ordene eller ej. Han gav afkald på alt - undtagen én ting: Kærligheden.

Da Jesus 30 år senere trådte frem i offentligheden, sagde han ting, som både dengang og ikke mindst i dag kan lyde som forvrøvlet volapyk i en verden, hvor alt handler om at være først og størst og stærkest og rigest.

Men det er i lyset af Jahve i fodertruget - og den vej, der her er ridset op - at vi skal høre, når Jesus siger:

- ”Salige er de fattige i ånden, for Himmeriget er deres ... salige er de sagtmødige, for de skal arve jorden.” (Matt. 5,3-5...)

- ”Den, der vil være stor blandt jer, skal være jeres tjener, og den, der vil være den første blandt jer, skal være alles træl.” (Mark. 10,43-44)

- ”De sidste skal blive de første, og de første de sidste.” (Matt. 20,16)

- ”Den, der vil frelse sit liv, skal miste det; men den, der mister sit liv på grund af mig, skal frelse det.” (Luk. 9,24.)

- ”Enhver, som ophøjer sig selv, skal ydmyges, og den, der ydmyger sig selv, skal ophøjes.” (Matt. 23,12.)

- ”Guds rige er de små børns. Den, der ikke modtager Guds rige ligesom et lille barn, kommer slet ikke ind i det.” (Mark. 10,14-15)

Sådan er den vej, han viste os, for at vi skal gå på den. Den vej, som den hellige Jahve selv valgte, da han gav afkald på alt og blev ét med os i sin Søn - barnet i fodertruget.

Vi ved, at den vej førte ham til døden på et kors. Men vejen endte ikke dér. Den gik videre i opstandelsen påskemorgen. Et under lige så stort og ufatteligt, som hans spring fra hellighed til ydmyghed i krybben.

Sådan kom Gud til os og gik hele vejen, for at vise os en ny vej at vandre, en ny måde at leve sammen på. En vej, der er brolagt med kærlighed, og som kun kan vandles i ydmyghed.

Set med denne verdens øjne ligner det en vej for tabere - Jesus blev jo også korsfæstet. Men det er en vindervej. For hovmod kan aldrig knægte ydmyghed. Had, selvished og ondskab kan aldrig dræbe kærligheden. Mørket kan aldrig slukke lyset. Lyset overvinder altid mørket.

Hvordan mon verden ville se ud, hvis Trump og Putin, Bashar al-Assad, Saudi-Arabiens kronprins, bankdirektører og ledere af multinationale selskaber, vor egen regering valgte at gå den vej. Det er

måske svært at forestille sig, men det ville være en meget anderledes verden, der kom ud af det - og en bedre verden for rigtig mange mennesker.

Men at spekulere i den slags er jo blot som at sidde fast i juleevangeliets yderste smukke skal - et romantisk eventyr, en midlertidig distance til livets realiteter.

Selv om vi aldrig vil kunne forstå spændvidden mellem Guds hellighed og fodertruget i Betlehem, mellem Guds almagt og Jesus på korset - og heller ikke mellem gravens mørke og opstandelsens lys, så gik Jesus denne vej, som er brolagt med kærlighed og kun kan vandres i ydmyghed - for vores skyld - for at vi, der hører dette evangelium, skulle finde den samme vej i det liv, der er vort, midt i livets realiteter - du og jeg.

Jamen kan vi overhovedet det? Er det ikke for meget forlangt? Vi er dog kun mennesker.

Ja, men læg mærke til, at Jesus aldrig noget sted i evangeliet beder nogen om at gå den vej alene - "der går vejen, den retning, af sted med jer, farvel!"

Han går selv vejen og siger: "Følg mig!" og så går han foran.

Og hvor er det godt! For noget af det værste er mennesker, der er sig ganske bevidst, at de bestemt har valgt ydmyghedens vej og mener selv at kunne finde vej. De ved præcis, hvordan alle andre burde leve. Det er det værste hovmod, der findes, og der er ingen kærlighed i de fodspor.

Men Jesus sagde: "Følg mig!" Det er vor mulighed for et nyt, anderledes liv - et liv, der er større end vi aner eller forstår.

Derfor har jeg heller ikke en fin konklusion på denne prædiken - sådan et eller andet om, hvad vi alle sammen nu skal gå hjem gøre ved det liv, vi lever. Det kan jeg ikke kloge mig på.

Jeg vil blot spørge - og du skal ikke svare mig, men dig selv: Hvad indebærer det i dit liv, at den Hellige lod sig føde som menneske og fik plads i et fodertrug - at den Almægtige blev afmægtig i døden på et kors - at den døde opstod - alt sammen for din skyld - og at han siger: "Følg mig!"

Og når du søger svaret på det, så husk pejlemærket: Glæden - en stor glæde, der skal være for hele folket.

Amen.